

Mgr. Lukáš Novotný, M. A., Dr. phil.
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
Filozofická fakulta
Katedra politologie a filozofie¹

„Říšští občané“: právní, správní a bezpečnostní problém v Německu

Úvod

Úřad na ochranu ústavnosti v Německu se v listopadu 2016 usnesl na tom, že začne sledovat tzv. říšské občany (Reichsbürger, dále také RB), klasifikoval část z nich jako pravicové extremisty a od této doby se soustavně věnuje jejich aktivitám. Důvodem k tomu je nárůst počtu členů, který se odhaduje již na asi 18 000, a též ta skutečnost, že podle různých zjištění vzrůstá míra společenské nebezpečnosti některých z jejich skupin. V německém tisku bylo v té době možné číst o střelbě na policisty, o policejních razíích na organizace těchto občanů či o překvapivých nálezech při policejních prohlídkách jejich bytů, k nimž krom zbraní patřily i munice a různé výbušniny. Dokonce se objevily i případy, kdy se tito občané-přívrženci „říše“ a „Velkoněmecka“ nacházejí i mezi úředníky státní správy a samospráv, což po odhalení vedlo k jejich suspendaci. Realitou pak je i to, že veřejná správa a samosprávy se stále častěji stávají terčem útoků těchto osob. A ostatně i v rámci různých radikálních protestních hnutí (včetně například Pegidy) se setkáváme se sympatizanty „říše“ a s požadavky na její znovuzavedení.

Oficiálně se v této souvislosti hovoří o „Reichsbürger und Selbstverwalter“, tedy o říšských občanech a samosprávcích (Selbstverwalter). Jedná se formálně o dvě skupiny, jak si později ukážeme, které však pojí shodné ideologické východisko: jsou revizionističtí a odmítají uznat existenci SRN. Poměrně dlouhou dobu jim tyto aktivity procházely v tom smyslu, že se německé odpovědné orgány včetně policie snažily tyto jejich činy de facto bagatelizovat (na rozdíl od různých občanských iniciativ, které poukazovaly naopak na určité bezpečnostní riziko, které je s těmito osobami spojené). Až teprve po smrti policisty ve Frankách v Bavorsku na konci roku 2016 se pohled na tyto Němce proměnil.

Od 1. prosince 2016 jsou totiž tito občané Spolkové republiky Německo se skutečně velmi pozoruhodnou sebeidentifikací sledováni jak na spolkové úrovni, tak i v rámci některých spolkových zemí, zejména Zemským úřadem na ochranu ústavnosti v Sasku. Později se k tomu přistoupilo také v některých dalších spolkových zemích, v nichž tito lidé žijí (zejména na jihu Německa). Jedná se o poměrně heterogenní uskupení, složené jednak z jednotlivců, ale i z organizovaných skupin a bojůvek, s různými motivy. Spojujícím prvkem je pro ně odkaz na Německou říši, (často) na Hitlera a na různé konspirační argumentační teorie a také různé podoby

---

¹ Dr. Mgr. Lukáš Novotný, M.A., je odborným asistentem na Katedře politologie a filozofie Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Pasteurova 13, 400 96 Ústí nad Labem. Email: lukas.novotny@ujep.cz. ResearcherID: B-6781-2016. Text vznikl v rámci SGS "Niche parties" FF UJEP.

rasové nenávisti. Německá říše pro ně buď nikdy nepřestala existovat, nebo je její opětovný vznik jejich cílem. Mají proto snahu vytvářet jakousi vlastní samosprávu, proto se jim říká též *Selbstverwalter*, tedy samosprávci. Na základě těchto východisek, k nimž můžeme přičíst ještě i například představu jakéhosi nadčlověka po vzoru pokřiveného pohledu třetí říše, pak dochází u těchto osob k odmítání existence Spolkové republiky Německo a jejího právního a politického systému.

Problematické a hlavně protiústavní zde nejsou pouze odkazy těchto lidí na symboliku, rétoriku i konkrétní obsahové shody s hitlerovským Německem, případně i s dávnější historií Německé říše, ale také odmítání demokraticky zvolených reprezentantů. Tím zneuznávají jejich legitimitu a legitimitu jejich institucí a část z nich je schopna podnikat konkrétní kroky proti právnímu řádu. Také v tom spočívá jejich společenská nebezpečnost.

V této studii se budeme věnovat problematice těchto tzv. říšských občanů. Bude nás jednak zajímat to, kdo tito lidé jsou, jaké je jejich ideologické zázemí, kolik jich je, jaké mají představy o světě a svém okolí, dále pak ale i to, jaké kategorie těchto lidí můžeme vymezit (a kdo z nich vykazuje projevy pravicového extremismu), jak proti tomuto velmi nesourodému uskupení postupují německé úřady a za jak vysoké považují v jejich existenci a působení riziko radikalizace širších společenských vrstev.¹ Cílem studie bude poukázat na to, jak moc velkým nebezpečím tito občané jsou, a na to, které z jejich argumentačních vzorců představují právě v kontextu historického revizionismu bezpečnostní problém pro německou společnost. V jedné kapitole budou prezentovány i jejich typické představy, díky nimž jsou revizionisty, a následně budou vyvráceny. Ukáže se však na těchto příkladech způsob, jak selektivně přistupují k historii, suverenitě a k německé státnosti a právní subjektivitě. Vyjdeme přitom z nevelkého počtu primární a sekundární literatury k tomuto tématu a též z primárních dokumentů a poznatků či výzkumů relevantních institucí. V SRN je tato tematika dosud skutečně poměrně nová a zájem o ně zesiluje právě s ohledem na proměnu jejich činnosti směrem k šikaně úředníků a obecně s ohledem na jejich větší medializaci.² Teoreticky bude text ukotven zejména pojmem revizionismus, který bude jednak vyložen z hlediska právního a politologického, bude však uveden v kontextu debat o vyrovnávání se s německou minulostí. Dále bude vysvětlen pojem pravicového extremismu, s kterým se v textu též bude pracovat.

Teoretická východiska

Významnou součástí pravicově extremistických a populistických ideologií je revizionismus (resp. přesněji historický revizionismus).³ Tato „revize“ se vztahuje nejčastěji na dobu národního socialismu, a tak je cílem takovýchto skupin zejména změna dosavadního výkladu nacistických zvěrstev a obecně relativizace tohoto období. Nutně se však revizionismus nemusí vztahovat pouze na dobu nacismu,

¹ Viz CASPAR, Ch./NEUBAUER, R. (2017). „Ich mach' mir die Welt, wie sie mir gefällt“ – „Reichsbürger“ in der real existierenden Bundesrepublik Deutschland. In: *Landes- und Kommunalverwaltung*. 27, 1, 1–9. - REBEHN, S. (2018). Wehrhafte Justiz, NJW-aktuell 10, 16.

² Viz k tomu z pohledu právníka notáře GENSKE, T. (2014). Der "Reichsbürger" im Notarbüro. NotBZ. In: *Zeitschrift für die notarielle Beratungs- und Beurkundungspraxis*. 8, 281-285.

³ STÖSS, R. (2007). *Rechtsextremismus im Wandel*. Berlin: Friedrich Ebert Stiftung, 4.

v případě říšských občanů spatřujeme jistou glorifikaci Německé říše jako takové – nejčastěji se však oslava tohoto období vztahuje na ty události fungování Německé říše, které pak de facto přispěly k utvoření reality nacismu, jako byl například zákon o říšském občanství z roku 1913, který představoval následnou inspiraci i pro nacistické zákony, související s vymezením říšského občanství, principy „Blut und Boden“ atd.¹

Revizionistům každopádně v žádném případě nejde o nějaké objektivní či vědecké pojetí dějin, což však sami často prezentují, že tomu tak je. Cílem je manipulovat s fakty, a to proto, aby se tím relativizovalo období, kdy Německo bylo říší. To se děje různými způsoby, například přehlížením některých historických faktů, některé jsou přitom rovnou záměrně ignorovány, nebo jejich zcela rozdílnou interpretací. Asi není s podivem, že revizionismus pravicových extremistů se koncentruje zejména na dvě témata: tím prvním je odpovědnost Německa za druhou světovou válku, tím druhým pak odpovědnost za holocaust.² V jejich rétorice pak nalezneme skutečně celou řadu nesmyslů, jako například to, že „nikoli Hitler, ale Polsko začalo druhou světovou válku“ nebo že „existují důkazy o tom, že se v Osvětimi nikdy nelikvidovali Židé“.³ Jde jim o to, aby se ukázalo, že Hitler byl nevinný a že se v případě období třetí říše nejednalo o agresivní a totalitní režim.⁴ To je způsob smýšlení, který nalezneme i u části tzv. říšských občanů.

Už zde byla zmínka o tom, že revizionismus je jedním ze znaků pravicových extremistů. Pro úplnost a kontext tohoto textu je třeba dodat, z aktuálního počtu asi 18 000 „říšských občanů“ jich je asi 1 000 pravicových extremistů. Tato čísla jsou především odhady Spolkového úřadu na ochranu ústavnosti a tajných služeb a dosud se dá jen těžko odhadnout, kolik z těchto jejich aktivit jsou skutečně autentické činy, kolik z nich se rozhodlo je opakovat podle nějakých jiných osob, které považují za vzory. Ukazuje se však postupný nárůst počtu pravicových extremistů mezi touto skupinou. Informace o těchto lidech se postupně zpřesňují, každopádně jsou dnes již pod kontinuálním dohledem Spolkového úřadu na ochranu ústavnosti (*Bundesamt für Verfassungsschutz*).

---

¹ Viz LOSURDO D. (2007). Kampf um die Geschichte. Der historische Revisionismus und seine Mythen. In: NOLTE, E. (ed.). Furet und die anderen, Köln: PapyRossa. - MORSCH, G. et al. (ed.). (2011). Neue Studien zu nationalsozialistischen Massentötungen durch Giftgas. Historische Bedeutung, technische Entwicklung, revisionistische Leugnung, Berlin: Metropol Verlag.

² Viz DECKER, O. et al. (2010). Die Mitte in der Krise. Rechtsextreme Einstellungen in Deutschland 2010. Forum Berlin. Bonn: Friedrich-Ebert-Stiftung, 11 a n. - SCHICKERT, P. (2010). Der Fächer des Bösen – Anmerkungen aus Sicht der Zivilgesellschaft. In: HANNEFOTH, G./NATTKKE, M./SCHÖNFELDER, S. (eds.). Gibt es Extremismus? Extremismusansatz und Extremismusbegriff in der Auseinandersetzung zwischen Neonazismus und (anti-)demokratischen Einstellungen. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung, 19-21.

³ K problematice tzv. osvětimské lži viz BASTIAN, T. Auschwitz und die "Auschwitz-Lüge". Massenmord, Geschichtsfälschung und die deutsche Identität. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 2016.

⁴ STAUD, T. Moderne Nazis. Die neuen Rechten und der Aufstieg der NPD. Köln: Verlag Kiepenheuer & Witsch, 2006, 131 a n.

Pro zařazení některých říšských občanů k pravicovému extremismu hovoří jejich akcent na příslušnost k národu či rase, jednoznačné úsilí o nabourávání legitimacy právního řádu a politického systému, šíření nenávisti, rasismu a u řady z nich i antisemitismu, dále je to pak již zmiňovaný revizionismus a též páčání dalších trestních činů, mezi nimi i fyzických napadení, nelegální držení zbraní atd.

V souvislosti s tzv. říšskými občany se proto u části z nich uvažuje jako o pravicových extremistech. Vysvětlen bude proto krátce i tento pojem. Ostatně již jen ta skutečnost, že tato skupina je sledována relevantními institucemi, které ochraňují německou ústavnost, ukazuje na spojitost s pravicovým extremismem. Extremismus je označení pro ideologie a postoje, které se odchyľují od demokratického „středu“, které tedy stojí na okraji politického spektra.¹ Střed je v tomto případě chápán jako demokratický. Z okraje politického spektra pak na tento střed útočí nedemokratické síly usilující o rozklad demokratického systému.

Pravicový extremismus je politická ideologie a souhrnný pojem pro politickou orientaci a aktivity, které odmítají demokratický stát a chtějí místo něj zavést určitou formu autoritativního režimu.² Ideologie pravicového extremismu je založena na mnoha znacích. Tyto znaky se u každého autora lehce odlišují, někde je jich více a někde méně.³ Mezi nejčastěji opakované znaky patří rasismus a víra v rasovou nerovnost lidí, extrémní nacionalismus a víra v kulturní, etnickou a fyzickou nadřazenost určité rasy (respektive národa) a xenofobie. Dále pak následují znaky jako egocentrismus, antikomunismus, antiparlamentarismus, antipluralismus, militarismus, požadavek silného politického lídra, antiamerikanismus a kulturní pesimismus.⁴

V německém prostoru je pravicový extremismus spojen s několika charakteristikami, které ve svém díle *Politischer Extremismus* shrnuje Hans-Gerd Jaschke. Jsou jimi především právě idea existence velké Německé říše, která byla zničena silami spojeneckých vojsk během druhé světové války a jejíž velikost by měla být obnovena v hranicích k roku 1937. Dalším znakem je pak i snaha o historický revizionismus, především s důrazem na odmítání kolektivní viny Němců a zdůrazňování pozitivní stránky hitlerovského Německa a též snaha změnit historii a její vnímání. Patří sem také popírání holocaustu a dalších nacistických zločinů. Jaschke jako další znak uvádí také úpadek německé kultury v důsledku porážky Německa v druhé světové válce, což je interpretováno v kontextu příchodu velkého množství migrantů na německé území, domnělého zhoršení morálky, ale i s odkazem na úpadek tradičních rodinných vztahů a celospolečenský úpadek. Uvádí se také

---

¹ BACKES U./JESSE, E. *Vergleichende Extremismusforschung*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2005, 103.

² PFAHL-TRAUGHBER, A. *Der organisierte Rechtsextremismus in Deutschland nach 1945*. In: SCHUBARTH, W./ STÖSS, R. (eds.). *Rechtsextremismus in der Bundesrepublik Deutschland. Eine Bilanz*. Opladen: Leske+Budrich, 2001, 71.

³ Viz k této problematice NEUGEBAUER, G. (2010): *Der Fächer des Bösen – Was wir mit Extremismus alles zu meinen meinen. Eine kurze Befassung mit Begriffen und Thesen*. In: HANNEFORTH, G./NATTKKE, M./SCHÖNFELDER, S. (eds.): *Gibt es Extremismus? Extremismusansatz und Extremismusbegriff in der Auseinandersetzung zwischen Neonazismus und (anti-)demokratischen Einstellungen*. Drážďany: Heinrich-Böll-Stiftung, 13-18.

⁴ MUDDE, C. *The ideology of the extreme right*. Manchester: Manchester University Press, 2000, 10-11.

akcent na různá židovská spiknutí, nebo přílišný vliv americké a asijsko-jihoevropsko-africké kultury a společnosti.

Tím se dostáváme k dalšímu znaku extremistů, kterým je rasismus a nenávisť k cizincům.¹ A i další ze znaků pravicového extremismu, tedy kritika demokracie a parlamentarismu a s nimi spojený požadavek na vládu silné autority, zrušení demokratické ústavy a zavedení vůdcovského principu je též něco, co nalezneme i u části tzv. říšských občanů.²

V této souvislosti můžeme za další teoretické východisko pro tento text uvést též pojem vigilantismus, a to při vědomí jisté metodologické a pojmové nejasnosti. Pojem vystihuje jistého (super)hrdinu bojujícího na vlastní pěst se zločinem.³ Tím je dána jistá izolovanost a nízká koordinovanost, která je do značné míry (dosud) typická pro tzv. říšské občany.

Pojem „říšský občan“

Objevují se pojmy „říšští občané“ a dokonce i „hnutí říšských občanů“.⁴ Ve Spolkové republice Německo nalezneme osoby, které se z různých důvodů přihlašují k Německé říši a které tím napadají legitimitu současného Německa. Právě to, že napadají existenci SRN, lze považovat za jejich určité pojitko a je třeba to vždy zohlednit při hledání definice tzv. říšských občanů. **Je přitom velmi problematické označovat tyto lidi za hnutí, neboť by to mělo sugerovat existenci sociálního hnutí, což je však v tomto případě těžké říci.** Každopádně však ideologické zárodky „říšských občanů“ nalezneme v pravicovém extremismu. Měli bychom přitom vymežit dva typy přístupů k definicím tzv. „říšských občanů“. První je „bezpečnostní“ ze strany Spolkového úřadu na ochranu ústavnosti a podle něj jde o „uskupení nebo jednotlivé osoby, které z různých motivů a důvodů – mimo jiné s odkazem na historickou německou říši, argumentační vzorce související s konspiračními teoriemi – odmítají existenci SRN a jejího právního systému, její demokraticky zvolené reprezentanty a kteří se jako takové definují jako osoby stojící mimo právní systém“.⁵

Druhá je „právní“ či legislativní na základě zákona z roku 1935, kdy se odkazuje se samozřejmě na občany Německé říše, ale i na extremistická uskupení v rámci této říše, která se zde ustanovovala již od konce 19. století.⁶ Víme o zákonu o státní

---

¹ BUTTERWEGGE, C. (2002). Rechtsextremismus. Freiburg: Herder spektrum, 11-20. - HEITMEYER, W./MANSEL, J. (2008): Gesellschaftliche Entwicklungen und Gruppenbezogene Menschenfeindlichkeit: Unübersichtliche Perspektiven. In: HEITMEYER, W. (ed.): Deutsche Zustände. Frankfurt/M.: Suhrkamp, 13–35.

² JASCHKE, H. - G. (2007). *Politischer Extremismus*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 74-76.

³ Viz k této problematice obsáhleji JOHNSON, L. (1996). What is Vigilantism? In: *British Journal of Criminology*. Roč. 36, č. 2, 220-236, zde 232.

⁴ Viz GENSING, P. (2017). Von Druiden und Wehrdörfern. Viz: <http://www.politische-bildung-brandenburg.de/blog/von-druiden-und-wehrd%C3%B6rfern> (03. 07. 2018).

⁵ Bundesamt für Verfassungsschutz (2018). Was sind „Reichsbürger“ und „Selbstverwalter“? Viz <https://www.verfassungsschutz.de/de/arbeitsfelder/af-reichsbuerger-und-selbstverwalter/was-sind-reichsbuerger-und-selbstverwalter>

⁶ BOTSCH, G. (2011). Die historisch-fiktionale Gegenerzählung des radikalen Nationalismus. Über den rechtsextremen Zugriff auf die deutsche Geschichte. In: FRÖHLICH,

příslušnosti v Německé říši z roku 1913, který je dodnes velmi často zmiňován jako inspirace pro dnešní „říšské občany“, a to právě odkazem na „pokrevní“ původ. Vedle toho se též často odkazuje i na jiné zákonné normy, zejména na „Norimberské zákony“ z roku 1935. Tyto zákony vyhnaly do extrému právo *ius sanguinis*, tedy „právo krve“, které dostalo přednost před místem narození jakožto klíčovým aspektem pro určení státní příslušnosti. Zákony se skládaly jednak ze zákona o říšské vlajce, pak ale i ze zákona o říšských občanech. Zákonem měly být chráněny osoby „německého původu“. Zde se objevuje i slovo „říšský občan“ a následně je toto označení běžně používáno, a to často pro degradaci židovských spoluobčanů. Tyto zákony je třeba explicitně zmínit právě proto, že se cyklicky objevují při různých výkladech historie a národa právě ze strany dnešních tzv. říšských občanů.

Toto je mimo jiné důvod, proč neuznávají současné Německo – proč chtějí takové Německo, jehož občany jsou ti, kteří se zde narodí. Nepřipouští se žádný migrační původ. V tom navazují na „völkisch“ ideologii s odkazem na národní homogenitu. Pojem se zachoval díky snaze vyzdvihnout tzv. říšský mýtus,¹ který je zřejmý mezi pravicovými extremisty zhruba od 60. let minulého století.² Již zde bylo uvedeno, že organizovaněji začali ti, kdo se považují za „říšské občany“, vystupovat od 60. let minulého století. Nesouhlasili s kapitulací Německa v druhé světové válce³ a současné poměry kritizovali a kritizují s odkazem na to, že Německo je obsazenou zemí mocnostmi z druhé světové války. Objevuje se dokonce poněkud nepochopitelná argumentační linie, podle níž nemá mít Spolková republika Německo legitimitu i mimo jiné proto, že s ní vítězné mocnosti nevyjednali mírovou smlouvu.⁴ Ostatně toto je právě i jeden z argumentů, proč tito extremisté neuznávají stávající německé hranice a upínají se k hranicím z roku 1937. V tom též spočívá jejich revizionismus. Tento odpor vůči současným poměrům dávají silně najevo: například ignorancí soudů a úřadů, urážkami, výhrůžkami jejím zaměstnancům atd. V jejich očích je SRN společnost s ručením omezeným nebo dokonce neziskovka.⁵ Proto je podle nich zbytečné například platit daně.

Tyto představy jsou natolik extrémní, že s tím i řada pravicových extremistů nesouhlasí a že se proto s představami „říšských občanů“ odmítají ztotožnit. Přesto však v poslední době pozorujeme nárůst těchto členů. Časopis „Focus“ uvádí jejich počet aktuálně na 15 600 s tím, že odkazuje na informace Spolkového úřadu na ochranu ústavnosti a na jeho jednotlivé zemské úřady, které tyto občany sledují a které

C./HEINRICH, H. - A./SCHMID, H. (eds.): *Jahrbuch für Politik und Geschichte 2. Extremismus und Geschichtspolitik*. Stuttgart, s. 27-40, zde 27 a n.

¹ LÖW, B. M. (2017). *Christen und die Neue Rechte?! Zwischen Ablehnung und stiller Zustimmung. Eine Problemanzeige*. Hamburg: Diplomica Verlag, 39.

² Viz KRÜGER, Y. D. (2017). „Reichsbürger“ als eigenständiges soziales Protestphänomen. In: *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*. Roč. 30, č. 2, 1-20, zde 4. - Ministerium des Innern des Landes Brandenburg (2012). *Verfassungsschutzbericht 2012*. Postupim: Ministerium des Innern des Landes brandenburg. Viz http://www.verfassungsschutz.brandenburg.de/media_fast/4055/VSBS_web_1.pdf [03. 07. 2018]

³ STÖSS, R. (1989). *Die extreme Rechte in der Bundesrepublik. Entwicklungen Ursachen – Gegenmaßnahmen*. Opladen: Leske+Budrich, 29 a n.

⁴ HÜLLEN, M./HOMBURG, H./KRÜGER, Y. D. (2015). „Reichsbürger“ zwischen zielgerichtetem Rechtsextremismus und Staatsverdrossenheit. In: WILKING, D. (ed.): *„Reichsbürger“. Ein Handbuch*. Potsdam: Institut für Gemeinwesenberatung, 13-37, zde 21.

⁵ REBEHN, S. (2018). Wehrhafte Justiz. In: *NJW-aktuell* 10, 16.

je vyhodnotily jako extremisty.¹ Nárůst je zřejmý v porovnání s údaji z roku 2017, kdy se jejich počet odhadoval na asi 10 000. Problém spočívá také v tom, že tito lidé zpravidla vlastní ilegálně zbraně. Podle údajů Spolkového úřadu na ochranu ústavnosti jich zbraň ilegálně vlastní nejméně 1 000 z nich.

Je třeba zde poznamenat, že jakkoli nedisponujeme například podrobnější metodologií zjišťování odhadů o počtu tzv. říšských občanů ze strany Spolkového úřadu na ochranu ústavnosti, tak je to právě tento úřad, resp. bezpečnostní služba, kdo na přítomnost tohoto právního, správního a bezpečnostního problému v SRN upozorňuje. Není však jediný, jak dokládá tato studie i použitou odbornou literaturou, díky příslušných odborníků zejména z posledních let.

Nejpočetnější jsou „říšští občané“ v Bavorsku, kde se jejich počet odhaduje na asi 3 500. Druhou nejsilnější zemí z tohoto hlediska je Bádensko-Württembersko, kde jde asi o 2 500 osob a Severní Porýní-Vestfálsko s předpokládanými asi 2 200 osobami. V Dolním Sasku jich může být asi 1 400, v Sasku 1 300.² Již zde byla zmínka o nebezpečí, které plyne z toho, že tyto osoby vlastní legálně či ilegálně zbraně, což ostatně vede i k tomu, že se v případě, že se na jejich protistátní aktivity přijde, u nich konají domovní prohlídky atd. Jedna z ozbrojených skupin v rámci této scény dokonce prohlašuje, že se chystá zbudovat jakousi alternativní armádu, což je poznatek ze sledování této skupiny na území nových spolkových zemí. Doloženy jsou i aktivity napříč spolkovými zeměmi, které měly směřovat k vytvoření ilegálních ozbrojených složek atd. Zčásti je podle Spolkového úřadu dán nárůst „říšských občanů“ napodobováním, u něhož není zřejmé, zda se potvrdí i z dlouhodobějšího hlediska. Počty, ale i aktivity se tedy ještě mohou podle těchto odhadů měnit.

Skupiny tzv. říšských občanů

Jedná se o velmi nesourodou skupinu osob, které je věnována soustředěně pozornost na úrovni odpovědných orgánů SRN teprve poměrně krátkou dobu. Významným impulzem k zesílení dohledu nad aktivitami těchto občanů byla událost, která se odehrála 19. října 2016 v Georgensgmündu, kdy jeden „říšský občan“ zastřelil policistu a další tři vážně zranil, to když prohlíželi jeho byt s podezřením na nelegální držení několika zbraní.³ Tady bychom mohli hledat prvky vigilantismu. Zajímavé je, že zapojení do teroristické či extremistické skupiny nebylo předmětem řízení. Jinými slovy: žádný další říšský občan nebyl v tomto případě souzen (problematická byla v celé věci naopak role dvou policistů). Na základě toho se pak od listopadu zavedl dohled v rámci Spolkového úřadu na ochranu ústavnosti směrem k těmto osobám. Od té doby o nich disponujeme i podrobnějšími údaji. Jejich existence, názory a činy se medializují a především se státní instituce snaží zamezit dalším aktivitám těchto osob.

---

¹ FOCUS.DE (2018). Verfassungsschutz: Reichsbürger planen offenbar Armee und bereiten sich auf „Tag X“ vor. Viz https://www.focus.de/politik/deutschland/zahl-auf-15-600-gestiegen-verfassungsschutz-reichsbuerger-planen-offenbar-armee-und-bereiten-sich-auf-tag-x-vor_id_8287726.html (20. 7. 2018).

² FAZ.NET (2018). Zahl der „Reichsbürger“ dramatisch gestiegen. Viz <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/zahl-der-reichsbuerger-auf-15-600-gestiegen-15391038.html> (20. 7. 2018).

³ Viz KRÜGER, Y. D. (2017). „Reichsbürger“ als eigenständiges soziales Protestphänomen. In: *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, roč. 30, č. 2, 1-20, zde 1.

Existence tzv. Reichsbürger je přitom v SRN doložena již od 80. let minulého století. Přesto je však poněkud s podivem, že znalosti o těchto občanech SRN, kteří mimo jiné trvají na rozšíření Německa na úroveň hranic z roku 1937, je poměrně malá a že o těchto Němcích máme jen poměrně málo vědeckých poznatků. Činnost tzv. říšských občanů zahrnuje hlavně dvě složky. Na straně jedné kladou důraz na sebe prezentaci na veřejnosti, na propagandu, šíření myšlenek velkoněmecké iredenty (Großdeutschland) a organizování různých politických či například diskuzních akcí včetně akcí na internetu. Manifestace činnosti na veřejnosti zahrnuje právě zejména u extremistické složky mezi nimi, která, jak zde již bylo poznamenáno, zahrnuje podle Spolkového ústavu na ochranu ústavnosti asi 1 000 osob, různé fyzické útoky, četná ublížení na zdraví nebo útoky či výhrůžky směrem k veřejně působícím osobám a úředníkům, nelegálně drženými zbraněmi.¹

Na straně druhé se však v poslední době vedle toho začíná jejich aktivita více soustředit na oslabování činnosti státních, samosprávních či dalších institucí, což je věc nepříjemná, nikoli však vždy jednoznačně klasifikovatelná jako protiprávní.² Jsou doloženy například jejich akce, na základě nichž zahlcují různé úřady či ministerstva dopisy a nejrůznějšími nesplnitelnými požadavky, žádostmi a výhrůžkami.³ Pokud zohledníme ještě i jejich prezentaci na internetu, na různých internetových stránkách a sociálních sítích, pak je možné bezesporu tvrdit, že se v tomto případě již nejedná o nějaký okrajový společenský fenomén, který je možné ještě přehlížet, že to nejsou žádné ojedinělé případy kverulantů či provokatérů, nýbrž že se u našich západních sousedů vytvořila jistá sociální skupina, která se s postupem let pozvolna rozšiřuje a která vedle toho posiluje a diverzifikuje i své aktivity. Těchto občanů je poměrně málo, neúměrně větší je za to míra jejich společenského ohrožení.

Zmiňujeme se zde již o pojmu Reichsbürger, přesto však ještě pojem není definován. Je třeba podotknout, že jednotná definice dosud neexistuje. Každopádně tak pojmenováváme jednotlivce a různé pseudoformálně organizované a pseudo-právně nedefinované skupiny osob, které negují právní systém Spolkové republiky Německo, její zákony a nařízení a kteří trvají na legitimní existenci Německé říše, která podle nich existuje i od roku 1945 až do současnosti.⁴

Dalším specifickým znakem je i to, že vyžadují návrat k teritoriálním hranicím Německa z roku 1937. Tito občané přitom vycházejí částečně i z velmi protichůdných a konkurujících si argumentačních vzorců, které se však dají všechny odvodit z různých konspiračně-teoretických a revizionistických ideologických fragmentů.

---

¹ Viz GENSKE, T. (2014). Der "Reichsbürger" im Notarbüro. NotBZ. In: Zeitschrift für die notarielle Beratungs- und Beurkundungspraxis 8, 281-285.

² K problematice smýšlení a chování tzv. samosprávců viz např. FREITAG, J. (2014). „Reichsbürger“. Eine Bedrohung für die Demokratie oder lächerliche Verschwörungstheoretiker? Das Beispiel Brandenburgs. In: Jahrbuch Extremismus & Demokratie, 26, 155–172.

³ Viz CASPAR, Ch./NEUBAUER, R. (2017). „Ich mach' mir die Welt, wie sie mir gefällt“ – „Reichsbürger“ in der real existierenden Bundesrepublik Deutschland. In: *Landes- und Kommunalverwaltung*, 27, 1, 1–9.

⁴ Viz k této problematice QUENT, M. (2013). Reichsbürger. Glossar von BIKnetz - Präventionsnetz gegen Rechtsextremismus. Demokratie Leben – Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Viz <https://www.demokratie-leben.de/wissen/glossar/glossary-detail/reichsbuerger.html>. (3. 7. 2018)

Je proto obtížné označit tyto osoby za nějakou homogenní skupinu, spíše se jedná o konglomerát různých aktérů, kteří sledují určité vlastní zájmy.¹

Existují přitom první menší výzkumy, které se pokusily – například na základě analýzy dopisů, které tito občané posílali různým institucím – tzv. říšští občané i nějak kategorizovat na základě různých konfliktních linií.² Dokonce nalezneme v Německu hned několik „říšských vlád“ s různým polem působnosti. Rozlišujeme tedy osoby organizované a dále pak jednotlivce. U všech však přetrvala jakási spojovací představa o tom, že Německá říše je plnohodnotným právním státem Němců, že překonala porážku nacismu a že na její legitimitě nic nezměnil ani vznik Spolkové republiky Německo, který je podle těchto osob naopak protiprávní. Tímto historickým revizionismem se tito občané (či jejich značná část) dostávají i podle zjištění expertů do oblasti extremismu.³

Přesto se však pokusíme o typologizaci těchto osob. Budeme zde sice hovořit o „skupinách“, ale jde spíše o typové vymezení těchto osob, neznámá to, že jde o nějak jasně vymezené entity. První skupinu tvoří lidé s antidemokratickým a revizionistickým smýšlením. Jsou to především oni, kdo vyznávají názor, podle něhož by se SRN měla posunout ve svých hranicích na úroveň stavu z roku 1937. Jsou to tito lidé, podle nichž Německá říše nikdy nepřestala existovat, což se často vztahuje i na představu, že nikdy nepřestala existovat i tzv. třetí říše.⁴ Jedná se tedy o revizionisty, kteří usilují o znovuzaložení Německé říše a kteří akcentují tzv. říšský mýtus.

Druhou skupinou jsou zklamané osoby ze současného německého politického systému. Nejsou to nutně aktivní protistátní agitátoři, ale spíše osoby, které se odvrátily od politického systému, protože se jeho reprezentanty necítily být reprezentovány.⁵ Toto zklamání je činí poměrně otevřenými vůči pravicově populistické rétorice. Díky této nedůvěře jsou častými propagátory různých forem přímé demokracie, od nichž si slibují právě jisté obcházení tradičních mechanismů reprezentativní demokracie. Třetí skupinu tvoří agresivní občané, odhodlaní k násilnostem. Jsou doloženy případy, kdy „říšští občané“ napadli například policisty, nebo i jiné spoluobčany.

Ochota k násilnostem se objevuje v písemné, ústní či jiné komunikaci, což pak následně působí jako vyhrožování násilím, čímž se již jedná o charakter trestného

---

¹ HÜLLEN, M./HOMBURG, H./KRÜGER, Y. D. (2015). „Reichsbürger“ zwischen zielgerichtetem Rechtsextremismus und Staatsverdrossenheit. In: WILKING, D. (ed.): „Reichsbürger“. Ein Handbuch. Potsdam: Institut für Gemeinwesenberatung, 13-37, zde 29.

² Příkladem studie, která se pokusila o kategorizaci těchto občanů, s níž se pracuje také v této studii – viz KRÜGER, Y. D. (2017). „Reichsbürger“ als eigenständiges soziales Protestphänomen. In: *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, roč. 30, č. 2, 1-20, zde 2 a n. - GINSBURG, T. (2018). *Die Reise ins Reich. Unter Reichsbürgern*. Berlin: Verlag Das Neue Berlin.

³ K této problematice více např. STÖSS, R. (2007). *Rechtsextremismus im Wandel*. Berlin: Friedrich Ebert Stiftung, s. 34.

⁴ Viz KEIL, J. - G. (2015). Zwischen Wahn und Rollenspiel – das Phänomen der „Reichsbürger“ aus psychologischer Sicht. In: Wilking, D. (ed.): „Reichsbürger“. Ein Handbuch. Potsdam: Institut für Gemeinwesenberatung, 39-90, zde 39.

⁵ HÜLLEN, M./HOMBURG, H./KRÜGER, Y. D. (2015). „Reichsbürger“ zwischen zielgerichtetem Rechtsextremismus und Staatsverdrossenheit. In: WILKING, D. (ed.): „Reichsbürger“. Ein Handbuch. Potsdam: Institut für Gemeinwesenberatung, 13-37, zde 26.

činu. Běžné jsou právě vyhrůžky, například poštou rozesílají rozsudky smrti či umí velmi agresivně urážet (politiky, úředníky, policisty atd.). Také v těchto případech se uplatňuje myšlení na úrovni přítel-nepřítel a s osobami, které deklarují jako nepřátele, je podle nich třeba bojovat. Tato verbální radikalizace je typickým rysem „říšských občanů“ a vede i k celkové radikalizaci skupiny jako takové (na sociálních sítích atd.).

Další skupinou jsou ideologicky a organizačně neukotvení občané. Tyto lidi je třeba nadefinovat poměrně široce, poněvadž do ní spadají všichni ti, kdo nejsou v žádných strukturách, kdo tedy fungují samostatně, kdo se například prohlašují za přívržence monarchie, za krále či knížata či za zastánce přírodního práva.¹ Pak je zajímavé, že jako samostatnou skupinu můžeme považovat ještě i takové osoby, které sice nutně nemusí sdílet stejné názory či konspirační představy jako „říšští občané“, fungují však jako jejich jistí „rádcové“ (často s bohatými historickými znalostmi), kteří pro ně mohou formulovat různé postoje atd.² Tím ovlivňují prostředí tzv. říšských občanů a mohou minimálně pro část z nich sehrávat roli jakýchsi názorových vůdců.

Poměrně zajímavá je jiná kategorizace, s níž přichází Jan Rathje.³ Podle něj je možné též vymezit čtyři skupiny. Do první zahrnuje „tradiční“ „říšské“ občany. Tradiční proto, že jimi zůstali od roku 1945. Jedná se zpravidla o jednotlivce v pokročilém věku. Oni jsou i podle výše uvedeného zjištění Richarda Stösseho těmi osobami, které se snaží propagovat myšlenku o tom, že Německá říše nikdy nezanikla a kteří jsou jakýmsi kontinuálními propagátory existence této říše. Krátce po válce se tyto síly sdružovaly v Socialistické říšské straně, která vznikla v roce 1949, která však byla v roce 1952 zakázána.⁴ Část z těchto občanů, resp. občanů s těmito názory působí dodnes v NPD.

Do druhé kategorie „říšských občanů“ řadíme ty, kteří se snaží navazovat na tradiční linii Německé říše a jejichž identita a každodennost jsou ovlivněny jednáním po vzoru zásad Německé říše, převážně tzv. třetí říše. Často se již nejedná o pamětníky hitlerovského Německa. Také u těchto osob panuje představa další existence legislativy z této doby – buď platí pouze jen samotná, nebo paralelně se zákony SRN (podle stupně radicality těchto občanů). Tato kategorie vykazuje velmi heterogenní uskupení. Třetí skupinou jsou tzv. samosprávci (*Selbstverwalter*), kteří sdílí představu o tom, že SRN není legitimním státním útvarem. Jsou proto přesvědčeni o tom, že je třeba z tohoto „uskupení“ vystoupit a začít zemi spravovat po

---

¹ KEIL, J. - G. (2015). Zwischen Wahn und Rollenspiel – das Phänomen der „Reichsbürger“ aus psychologischer Sicht. In: Wilking, D. (ed.): „Reichsbürger“. Ein Handbuch. Potsdam: Institut für Gemeinwesenberatung, 39-90, zde 39.

² Viz k problematice konspiračních teorií u pravicových extremistů PFAHL-TRAUGHBER, A. (2002). „Bausteine“ zu einer Theorie über Verschwörungstheorien“: Definitionen, Erscheinungsformen, Funktionen und Ursachen. In: REINALTER, H. (ed.): Verschwörungstheorien. Theorie, Geschichte, Wirkung. Innsbruck: StudienVerlag, 30-119.

³ RATHJE, J. (2017). „Reichsbürger“ – Verschwörungsideologie mit deutscher Spezifik. In: *Wissen schafft Demokratie* 1 (2017), 238-249.

⁴ DRUWE, U. (1996). Rechtsextremismus. Methodologische Bemerkungen zu einem politikwissenschaftlichen Begriff. In: WINKLER, J. W./JASCHKE, H.-G./ FALTER, J. W. (eds.). *Rechtsextremismus. Ergebnisse und Perspektiven der Forschung*. Opladen: Leske+Budrich, 66-80, zde 73.

svém. Někteří z nich proto dokonce zakládají vlastní „státy“. Všechny tyto tři skupiny jsou z podstaty extremistické.¹

Na pomezí pravicového extremismu, „nové pravice“ a konzervatismu je pak skupina osob, která má za cíl získat pro svou zemi „suverenitu“. Nejde jim nutně o to, aby to byl návrat k „říši“ nebo založení říše nové. Jsou převážně kritiky stavu současné německé demokracie a globalizace, která přináší omezování suverenity v jejím tradičním pojetí. Časté jsou u těchto osob různé protiněmecké spiklenecké teorie, z nich se pak odvíjí i nenávisť vůči cizincům a migraci. Objevují se i podoby antisemitismu s tradovanými stereotypními představami o Židech coby těch, kdo pracují na zániku Německa a kdo jsou „odpovědní za všechnu zlobu světa“.² Prvky antisemitismu se však objevují u všech těchto skupin, což je třeba poznamenat.³

Politicky vzato se můžeme u části z tzv. říšských občanů domnívat, že by se mj. vzhledem k podobnostem v přístupu k historickému revizionismu, ale i k odmítání migrace mohla vyskytovat sympatie buď s NPD, nebo s Alternativou pro Německo (AfD).⁴ U těchto stran se vyskytuje silný pravicový populismus s prvky extremismu, který koresponduje s pohledem na svět u těchto občanů. Podobně jako i u těchto stranických subjektů (především u AfD) by to pak mohly být další problémy související s migrací, které by potenciálně mohly přispívat k další radikalizaci tzv. říšských občanů.

„Říšští občané“ a jejich argumentace

Argumentace „říšských občanů“ je deduktivní: východiskem je přesvědčení o existenci Německé říše, resp. o neexistenci SRN, což se pak přenáší na dílčí aspekty.⁵ A tak například občanský průkaz, německy osobní průkaz (*Personalausweis*), se podle nich tak nazývá proto, že jeho majitelé jsou „občany“ firmy SRN s.r.o. (GmbH).⁶ V tomto duchu se objevují i různé pseudovědecké texty, které mají za cíl poskytovat důkazy pro toto jejich základní ideologické východisko. Pokusíme se nyní o výběr některých typických výpovědí „říšských občanů“ a ukážeme si na nich

---

¹ STAHL, T./HOMBURG, H. (2015). „Souveräne Bürger“ in den USA und deutsche „Reichsbürger“ – ein Vergleich hinsichtlich Ideologie und Gefahrenpotenzial, In: WILKING, D. (ed.): „Reichsbürger“. *Ein Handbuch*. Postupim: Brandenburgisches Institut für Gemeinwesenberatung – demos, 203–224, zde 212 a 214.

² Viz PFAHL-TRAUGHBER, A. (2016). Antisemitismus bei den „Reichsbürgern“. Viz <http://www.hagalil.com/2016/10/reichsbuerger/> (18. 7. 2018).

³ Upozorňuje na to dlouhodobě i německé ministerstvo vnitra. Viz BUNDESMINISTERIUM DES INNERN (ed.). (2017). Antisemitismus in Deutschland – aktuelle Entwicklungen. Berlín: Bundesministerium des Innern, 162 a n. Viz https://www.annefrank.de/fileadmin/Redaktion/Bilder_grosseDateien/Dokumente/Expertenbericht_Antisemitismus_in_Deutschland.pdf

⁴ Viz k tomu NOVOTNÝ, L. Alternativa pro Německo: hrozba, nebo výzva pro německou demokracii? *Bezpečnostní teorie a praxe*. Roč. 16, č. 4), 2016, 119-128.

⁵ BR.de. (2016). Verschwörungstheorien 5 Thesen der Reichsbürger im Faktencheck. Viz <https://www.br.de/puls/themen/welt/ist-deutschland-ein-souveraener-staat-100.html> (20. 7. 2018).

⁶ Toto je velmi složitá argumentace, která je blíže popsána zde ANWALTAUSKUNFT. (2018). Faktencheck. Ist Deutschland eine GmbH? Viz <https://anwaltauskunft.de/magazin/gesellschaft/staat-behoerden/ist-deutschland-eine-gmbh>

běžnou výstavbu jejich argumentačních vzorců. Nejčastěji se v této souvislosti objevuje jednak argumentace související s legitimitou a pak i se suverenitou. V rámci první argumentace se pracuje i s delegitimizací, a to SRN a jejich institucí a celkové existence.

Argument o tom, že „Spolková republika Německo je firmou s názvem „BRD GmbH!“ je založený na skutečnosti, že státní instituce, ale i země a města se nalézají v seznamu firem. Je to dáno jejich daňovými i jinými povinnostmi, neznamená to však, že jsou to firmy. Pro extremisty je to však delegitimizační prvek a důkaz toho, že nejde o stát.

Další argumentace v tomto duchu zní: „*Základní zákon není ústavou (čl. 146 GG)!*“ Podstatou tohoto jejich tvrzení je víra v to, že slovo „základní zákon“ (Grundgesetz) již samo o sobě ukazuje na to, že se nejedná o ústavu. Což je též chybné tvrzení. Západní mocnosti iniciovaly přímo ústavodárně shromáždění v podobě Parlamentní rady.¹ Označení výsledného dokumentu jako „základní zákon“ bylo gestem směrem k východní části Německa a výrazem víry v to, že se Německo brzo sjednotí. Toto je podstatou článku 146, který je psán v tomto duchu.

Ohledně suverenity se odkazuje na samostatnou existenci státu, jeho vlády a též na občanství.

Argumentace zní: „*Spolková republika Německo není suverénní!*“ Německo je podle nich stále obsazenou zemí. Suverénní je podle „říšských občanů“ ten, kdo koná samostatně a nezávisle. Platí zde přitom, že Německo a „německý národ“ (*das deutsche Volk*) jsou plné cizáků. Tento argument je nepravdivý proto, že suverenita SRN byla zajištěna západními mocnostmi v roce 1955 (a suverenita NDR pak prohlášením SSSR o rok dříve). Jak známo, Spolková republika Německo je tedy suverénním státem, což bylo stvrzeno i po znovusjednocení země v roce 1990 smlouvou „2 plus 4“.²

Poměrně častý je též argument o tom, že „Německo neuzavřelo dosud mírovou smlouvu s aliančními mocnostmi“. Toto je zapotřebí poněkud problematizovat. Dostáváme se do oblasti hypotéz, ale skutečně tím, že americký kongres neratifikoval Versailleskou smlouvu, tak formálně nepřestal fungovat válečný stav mezi Německem a USA. Přesto však v roce 1921 ale byl sjednán separátní mír. Dále se objevuje argumentace o tom, že kapituloval wehrmacht, nikoli však Německá říše. Opět se

---

¹ Základní myšlenkou všech proudů v rámci tzv. říšských občanů je, že Německá říše nikdy nepřestala existovat, protože výmarská ústava nebyla nikdy zrušena – ani nacisty v tzv. třetí říši, ani pak následně vítěznými mocnostmi. Z toho pak odvozují i nelegitimitu Spolkové republiky Německo. Odkazuje se i na rozsudek Spolkového ústavního soudu z roku 1973, v němž mimo jiné stojí: „Základní zákon [...] vychází z toho, že Německá říše překonala svůj rozpad v roce 1945 a že nezanikla ani kapitulací, ani akty cizích států v rámci okupačních mocností v Německu [...]. Německá říše dále existuje [...], má dosud právní účinnost.“ Což je též velmi rozporuplné tvrzení, které je navíc napadáno i německou státoprávní vědou. Viz ABENDZEITUNG-MÜNCHEN.DE (2017). AZ-Hintergrund Reichsbürger: Was sie glauben, weshalb sie gefährlich sind. Viz <https://www.abendzeitung-muenchen.de/inhalt.az-hintergrund-reichsbuerger-was-sie-glauben-weshalb-sie-gefaehrlich-sind.a09b178b-1d33-4e51-8dc6-13e276544d36.html> (20. 7. 2018).

² Více k tomu mj. NOVOTNÝ, L. (2014). *Spolková republika Německo – stručná historie státu*. Praha: Nakladatelství Libri, 104 a n.

jedná o polovičatá fakta, vytržená z kontextu s naprostou neochotou k faktickému popisu situace. Ano, opět neexistuje explicitní mírová smlouva a alianční mocnosti vyhlásily mír jednostranně. Ovšem nejpozději na základě smlouvy „2 plus 4“ je mír sjednaný.¹

Závěr

Tato studie si kladla za cíl popsat, kdo jsou vlastně tzv. říšští občané, jaké je jejich ideologické zázemí, kolik jich je, jaké mají představy o světě a svém okolí. Stať byla uvedena teoreticky pojmy extremismus a revizionismus. Obojí se totiž vztahuje na tuto skupinu obyvatel. Ta je sice poměrně nepočetná a zahrnuje asi 15 až 16 000 obyvatel, ale svými akty dokáže obtěžovat život úředníkům. Věnuje se jim proto v posledních letech značná pozornost a jak zmiňuje i Spolkový úřad na ochranu ústavnosti, není možné tyto aktivity podceňovat. Tato bezpečnostní služba jejich činnost sleduje a je možné se o ní dočíst v pravidelně zveřejňovaných zprávách, které vydává, ale také v dílčích studiích a výzkumech, které se o této skupině občanů SRN v posledních letech objevují.

Jen u velmi malé části z nich se předpokládají extremistické postoje, podle úřadu nejde ani o desetinu z celkového počtu. Problémem zůstává to, že zpochybňují existenci SRN a napadají její ústavu, tedy základní zákon, ale i jejich historicko-revizionistické představy, zpochybňování některých historických událostí atd. Důsledkem tohoto jednání je pak u části z nich snaha o vytvoření paralelní společnosti s vlastními názvy (jako např. Svobodný stát Prusko/Freistaat Preußen atd.), instituce apod. Nově se jejich aktivity „těší“ poměrně velké mediální pozornosti. Jak a kdy říšští občané jednají v rozporu se zákony SRN, a to zejména v rozporu s německým trestním právem, jsou témata, která teprve čekají na zpracování. Známe dosud pouze jednotlivé případy např. útokem nelegálně drženou zbraní atd., které jsou medializované. Jejich činnost je v mnoha ohledech „pouze“ nepříjemná, a to tím, že například zahlcují úřady či ministerstva dopisy a nejrůznějšími nesplnitelnými požadavky, žádostmi a výhrůžkami. To je bezesporu určitý správní problém, nejedná se však o trestněprávní relevanci.

Studie se zaměřila na vymezení některých klíčových skupin tzv. říšských občanů. Sledujeme totiž jistou kontinuitu u těchto občanů, jejich nestarší sympatizanti jsou ještě pamětníky, zakládali i například Socialistickou říšskou stranu, která však byla krátce na to zakázaná, a snažili se i fungovat v rámci nějakých svých více či méně organizovaných struktur. Ostatně proto se pro část z nich zažil i pojem „samosprávci“, tedy Selbstverwalter. Část tzv. říšských občanů se dnes navíc napojuje i na aktivity těch stran a hnutí, které volají po větší suverenitě Německa a snižování vlivu mezinárodních organizací, zejména Evropské unie, a které si přejí zavádět do politického rozhodovacího procesu prvky přímé demokracie. Je zde tedy sympatie například k Alternativě pro Německo nebo Pegidě.

---

¹ Viz SWR AKTUELL.DE. (2016). Faktencheck Was ist dran an den Thesen der "Reichsbürger"? Viz <https://www.swr.de/swraktuell/bw/faktencheck-was-ist-dran-an-den-thesen-der-reichsbuerger/-/id=1622/did=18351688/nid=1622/5q2068/index.html> (20. 7. 2018).

Právě s ohledem na migrační krizi, díky níž se do politického prostoru dostaly i oba výše uvedené subjekty, se lze domnívat, že i další případné problémy související s migrací a následnou integrací uprchlíků do německé společnosti by mohla nastat další radikalizace i části tzv. říšských občanů. Závěrem odpovíme na otázku, jak moc velkým bezpečnostním, ale i právním a správním problémem dnes jejich existence je. Na to dává částečně odpověď jejich (dosud) malý (odhadovaný) počet a (dosud) malá míra koordinace jejich činností. Přesto je však dobré tento společenský jev dobře sledovat, a to jak na úrovni bezpečnostních složek státu, tak i výzkumnými aktivitami.

Literatura

- ABENDZEITUNG-MÜNCHEN.DE (2017). AZ-Hintergrund Reichsbürger: Was sie glauben, weshalb sie gefährlich sind. Viz <https://www.abendzeitung-muenchen.de/inhalt.az-hintergrund-reichsbuerger-was-sie-glauben-weshalb-sie-gefaehrlich-sind.a09b178b-1d33-4e51-8dc6-13e276544d36.html> (20. 7. 2018).
- ANWALTAUSKUNFT. (2018). Faktencheck. Ist Deutschland eine GmbH? Viz <https://anwaltauskunft.de/magazin/gesellschaft/staat-behoerden/ist-deutschland-eine-gmbh> (20. 8. 2018)
- BACKES, U./JESSE, E. (2005). *Vergleichende Extremismusforschung*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
- BASTIAN, T. (2016). *Auschwitz und die "Auschwitz-Lüge". Massenmord, Geschichtsfälschung und die deutsche Identität*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung.
- BR.de. (2016). Verschwörungstheorien 5 Thesen der Reichsbürger im Faktencheck. Viz <https://www.br.de/puls/themen/welt/ist-deutschland-ein-souveraener-staat-100.html> (20. 7. 2018).
- BOTSCH, G. (2011). Die historisch-fiktionale Gegenerzählung des radikalen Nationalismus. Über den rechtsextremen Zugriff auf die deutsche Geschichte. In: FRÖHLICH, C./HEINRICH, H. - A./SCHMID, H. (eds.): *Jahrbuch für Politik und Geschichte 2. Extremismus und Geschichtspolitik*. Stuttgart, s. 27-40.
- BUNDESAMT FÜR VERFASSUNGSSCHUTZ (2018). Was sind „Reichsbürger“ und „Selbstverwalter“? Viz <https://www.verfassungsschutz.de/de/arbeitsfelder/af-reichsbuerger-und-selbstverwalter/was-sind-reichsbuerger-und-selbstverwalter> (03.08. 2018)
- BUNDESMINISTERIUM DES INNERN (ed.). (2017). *Antisemitismus in Deutschland – aktuelle Entwicklungen*. Berlín: Bundesministerium des Innern, 162 a n. Viz https://www.annefrank.de/fileadmin/Redaktion/Bilder_grosseDateien/Dokumente/Expertenbericht_Antisemitismus_in_Deutschland.pdf (20. 8. 2018)
- BUTTERWEGGE, C. (2002). *Rechtsextremismus*. Freiburg: Herder spektrum.
- CASPAR, Ch./NEUBAUER, R. (2017). „Ich mach' mir die Welt, wie sie mir gefällt“ – „Reichsbürger“ in der real existierenden Bundesrepublik Deutschland. In: *Landes- und Kommunalverwaltung*. Roč. 27, č. 1, 1–9.
- DECKER, O. et al. (2010). *Die Mitte in der Krise. Rechtsextreme Einstellungen in Deutschland 2010*. Forum Berlin. Bonn: Friedrich-Ebert-Stiftung.

- DRUWE, U. (1996). Rechtsextremismus. Methodologische Bemerkungen zu einem politikwissenschaftlichen Begriff. In: WINKLER, J. W./JASCHKE, H.-G./FALTER, J. W. (eds.). *Rechtsextremismus. Ergebnisse und Perspektiven der Forschung*. Opladen: Leske+Budrich, 66-80.
- FAZ.NET (2018). Zahl der „Reichsbürger“ dramatisch gestiegen. Viz <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/zahl-der-reichsbuerger-auf-15-600-gestiegen-15391038.html> (20. 7. 2018).
- FOCUS.DE (2018). Verfassungsschutz: Reichsbürger planen offenbar Armee und bereiten sich auf „Tag X“ vor. Viz https://www.focus.de/politik/deutschland/zahl-auf-15-600-gestiegen-verfassungsschutz-reichsbuerger-planen-offenbar-armee-und-bereiten-sich-auf-tag-x-vor_id_8287726.html (20. 7. 2018).
- FREITAG, J. (2014). „Reichsbürger“. Eine Bedrohung für die Demokratie oder lächerliche Verschwörungstheoretiker? Das Beispiel Brandenburgs. In: *Jahrbuch Extremismus & Demokratie*, 26, 155–172.
- GENSING, P. (2017). Von Druiden und Wehrdörfern. Viz: <http://www.politischebildung-brandenburg.de/blog/von-druiden-und-wehrd%C3%B6rfern> (03. 07. 2018).
- GENSKE, T. (2014). Der "Reichsbürger" im Notarbüro. NotBZ. In: *Zeitschrift für die notarielle Beratungs- und Beurkundungspraxis*, roč. 8, č. 1, 281-285.
- GINSBURG, T. (2018). Die Reise ins Reich. Unter Reichsbürgern. Berlin: Verlag Das Neue Berlin.
- HEITMEYER, W./MANSEL, J. (2008): Gesellschaftliche Entwicklungen und Gruppenbezogene Menschenfeindlichkeit: Unübersichtliche Perspektiven. In: HEITMEYER, W. (ed.): *Deutsche Zustände*. Frankfurt/M.: Suhrkamp, 13–35.
- HÜLLEN, M./HOMBURG, H./KRÜGER, Y. D. (2015). „Reichsbürger“ zwischen zielgerichtetem Rechtsextremismus und Staatsverdrossenheit. In: WILKING, D. (ed.): *„Reichsbürger“. Ein Handbuch*. Potsdam: Institut für Gemeinwesenberatung, 13-37.
- JASCHKE, H.-G. (2007). *Politischer Extremismus*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 74-76.
- JOHNSON, L. (1996). What is Vigilantism? In: *British Journal of Criminology*, roč. 36, č. 2, 220-236.
- KEIL, J. - G. (2015). Zwischen Wahn und Rollenspiel – das Phänomen der „Reichsbürger“ aus psychologischer Sicht. In: Wilking, D. (ed.): *„Reichsbürger“. Ein Handbuch*. Potsdam: Institut für Gemeinwesenberatung, 39-90.
- KRÜGER, Y. D. (2017). „Reichsbürger“ als eigenständiges soziales Protestphänomen. In: *Forschungsjournal Soziale Bewegungen*, roč. 30, č. 2, 1-20.
- LOSURDO D. (2007). Kampf um die Geschichte. Der historische Revisionismus und seine Mythen. In: NOLTE, E. (ed.). *Furet und die anderen*, Köln: PapyRossa.
- LÖW, B. M. (2017). *Christen und die Neue Rechte?! Zwischen Ablehnung und stiller Zustimmung. Eine Problemanzeige*. Hamburg: Diplomica Verlag.
- MINISTERIUM DES INNERN DES LANDES BRANDENBURG (2012). *Verfassungsschutzbericht 2012*. Postupim: Ministerium des Innern des Landes brandenburg. Viz <http://www>.

- verfassungsschutz.brandenburg.de/media_fast/4055/VSB_web_1.pdf (03. 07. 2018)
- MORSCH, G. et al. (ed.). (2011). Neue Studien zu nationalsozialistischen Massentötungen durch Giftgas. Historische Bedeutung, technische Entwicklung, revisionistische Leugnung, Berlin: Metropol Verlag.
- MUDDE, C. (2000). *The ideology of the extreme right*. Manchester: Manchester University Press.
- NEUGEBAUER, G. (2010): Der Fächer des Bösen – Was wir mit Extremismus alles zu meinen meinen. Eine kurze Befassung mit Begriffen und Thesen. In: HANNEFORTH, G./NATTKE, M./SCHÖNFELDER, S. (eds.): *Gibt es Extremismus? Extremismusansatz und Extremismusbegriff in der Auseinandersetzung zwischen Neonazismus und (anti-)demokratischen Einstellungen*. Drážďany: Heinrich-Böll-Stiftung, 13-18.
- NOVOTNÝ, L. *Spolková republika Německo – stručná historie státu*. Praha: Nakladatelství Libri, 2014.
- NOVOTNÝ, L. Alternativa pro Německo: hrozba, nebo výzva pro německou demokracii? *Bezpečnostní teorie a praxe*. Roč. 16, č. 4, 2016, 119-128.
- PFAHL-TRAUGHBER, A. (2001). Der organisierte Rechtsextremismus in Deutschland nach 1945. In: SCHUBARTH, W./ STÖSS, R. (eds.). *Rechtsextremismus in der Bundesrepublik Deutschland. Eine Bilanz*. Opladen: Leske+Budrich.
- PFAHL-TRAUGHBER, A. (2002). „Bausteine“ zu einer Theorie über Verschwörungstheorien“: Definitionen, Erscheinungsformen, Funktionen und Ursachen. In: REINALTER, H. (ed.): *Verschwörungstheorien. Theorie, Geschichte, Wirkung*. Innsbruck: StudienVerlag, 30-119.
- PFAHL-TRAUGHBER, A. (2016). Antisemitismus bei den „Reichsbürgern“. Viz <http://www.hagalil.com/2016/10/reichsbuerger/> (18. 7. 2018).
- QUENT, M. (2013). Reichsbürger. Glossar von BIKnetz - Präventionsnetz gegen Rechtsextremismus. Demokratie Leben – Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Viz <https://www.demokratie-leben.de/wissen/glossar/glossary-detail/reichsbuerger.html>. (3. 7. 2018)
- RATHJE, J. (2017). „Reichsbürger“ – Verschwörungsideologie mit deutscher Spezifik. In: *Wissen schafft Demokratie* 1 (2017), 238-249.
- REBEHN, S. (2018). Wehrhafte Justiz. In: *NJW-aktuell* 10, 16.
- SCHICKERT, P. (2010). Der Fächer des Bösen – Anmerkungen aus Sicht der Zivilgesellschaft. In: HANNEFORTH, G./NATTKE, M./SCHÖNFELDER, S. (eds.). *Gibt es Extremismus? Extremismusansatz und Extremismusbegriff in der Auseinandersetzung zwischen Neonazismus und (anti-)demokratischen Einstellungen*. Dresden: Heinrich-Böll-Stiftung, 19-21.
- STAHL, T./HOMBURG, H. (2015). „Souveräne Bürger“ in den USA und deutsche „Reichsbürger“ – ein Vergleich hinsichtlich Ideologie und Gefahrenpotenzial, In: WILKING, D. (ed.): *„Reichsbürger“*. Ein Handbuch. Postupim: Brandenburgisches Institut für Gemeinwesenberatung – demos, 203–224.
- STAUD, T. (2006). *Moderne Nazis. Die neuen Rechten und der Aufstieg der NPD*. Köln: Verlag Kiepenheuer & Witsch.

- STÖSS, R. (1989). *Die extreme Rechte in der Bundesrepublik. Entwicklungen Ursachen – Gegenmaßnahmen*. Opladen: Leske+Budrich.
- STÖSS, R. (2007). *Rechtsextremismus im Wandel*. Berlin: Friedrich Ebert Stiftung.
- SWR AKTUELL.DE. (2016). Faktencheck Was ist dran an den Thesen der "Reichsbürger"? Viz <https://www.swr.de/swraktuell/bw/faktencheck-was-ist-dran-an-den-thesen-der-reichsbuerger/-/id=1622/did=18351688/nid=1622/5q2068/index.html> (20. 7. 2018).
- WILKING, D. (ed.): „Reichsbürger“. *Ein Handbuch*. Postupim: Brandenburgisches Institut für Gemeinwesenberatung – demos, 203–224.

